

TARİHTE İZ BIRAKANLAR

ZAFERİN SULTANI

Alp Arslan

1. Baskı - Beyaz Balina Yayınları, 2022

TARİHTE İZ BIRAKANLAR
Zaferin Sultanı
Alp Arslan

ISBN: 978-975-999-696-3

YAYINEVİ SERTİFİKA NO: 49238
MATBAA SERTİFİKA NO: 47939

© Bu kitabın tüm yayın hakları Beyaz Balina Yayınları'na aittir.

Yayın yönetmeni: Bülent Oktay
Yazan: Tuna Duran
Editör: Filiz Çiçek
Resimleyen: Murat Sevinç
Grafik Tasarım: Kübra Yeşilyurt Çakır

Baskı: **EKOSAN MATBAACILIK**
Maltepe Mah. Hastaneyolu Sok. No: 1 (Tara Tarım Binası)
Zeytinburnu – İstanbul

Cilt: My Matbaacılık, İstanbul

Beyaz Balina Yayın Sanat Dağıtım Paz. San. ve Tic. Ltd. Şirketi
Ömerli Mah. Harmantepe Cad. No: 17 K: 4
Arnavutköy / İstanbul
Tel: 0212 544 41 41 - 544 66 68 - 544 66 69 Faks: 0212 544 66 70
info@beyazbalina.com.tr

ZAFERİN SULTANI

Yazan: Tuna Duran
Resimleyen: Murat Sevinç

1. BÖLÜM

Ṭaht Kavgası

Selçuk Bey yeni bir devlet kurmak için pek çok sefere katılmıştı ve çabalarının sonucunda Türkleri tek bir liderin etrafında toplayabilmişti. Selçuk Bey, Büyük Selçuklu Devleti'ni yeni kurmuşken hayatını kaybedince yerine seçilen Arslan Bey, yabgu (lider) unvanı alarak devletin başına geçti.

Arslan Bey'in kardeşlerinden Mikail bir savaşta şehit düştüğü için Arslan Bey'in lider olması uygun görülmüştü. Arslan, Türk devlet düzenine uygun olarak ülkenin topraklarını, kardeşlerinin ve çocuklarının arasında pay etti. Herkes bir bölgeden sorumlu olacak ve Arslan Bey'e bağlı kalacaktı.

Kurulan bu düzen sonrasında herkes kendi bölgesinde fetihlere başladı. Arslan Yabgu ve diğer Selçuklu liderleri, fetihler sırasında çevrelerindeki devletlerle

mücadele etmek zorunda kaldılar. Bunlardan en önemlisi, Türklerin kurduğu Gaznelilerdi. İsmi, kuruldukları kentten (o dönemde Afganistan'ın başkenti Gazne idi) alan Gazneliler, Selçuklu Devleti ortaya çıkınca onlarla mücadele etmeye başladılar. Gazneli Sultan Mahmud, Selçuklu Devleti'nin büyümesini durdurmak için ilginç bir yönteme başvurdu. Kalesinde bir ziyafet düzenleyerek Arslan Yabgu'yu davet etti. Arslan Yabgu, oğulları ve önemli komutanlarıyla birlikte ziyafete katıldı. Sultan Mahmud önceden hazırladığı pusuyu hayata geçirdi; Arslan Yabgu ve yanındakiler esir alınıp Hindistan'da bir kaleye hapsedildiler.

Sultan Mahmud, Selçukluları başsız bırakarak güçsüz duruma düşmelerini istiyordu. Bu sırada Selçuklu Devleti'nin doğu tarafında Çağrı Bey, başka bir Türk devleti olan Karahanlılarla savaşıyordu.

Çağrı Bey, Selçuk Bey'in oğlu Mikail'in oğluydu. Kardeşi Tuğrul Bey ile birlikte devletin sınırlarını genişletmek için durmadan çalışıyorlardı.

Karahanlılar ise Selçukluları yenerek Türkistan bölgesinde hâkimiyet kurmak istiyorlardı. Bu yüzden Selçuklularla mücadele ediyorlardı. Yine Karahanlılarla yapılan bir savaş sırasında Çağrı Bey'e gelen bir haber,

Selçuklularda büyük sevinç yarattı. Haberci, Çağrı Bey'in bir oğlu olduğunu bildirmişti.

Bu haberle çok mutlu olan Çağrı Bey, oğlunun adını Alp Arslan koydu. Selçuklular, savaş sırasında gelen bu haberi, iyi bir işaret olarak gördüler. Alp Arslan onlara uğur getirecekti. Çağrı Bey bir ziyafet düzenleyip oğlunun doğumunu kutladı.

Aslında bu haber, ileride Selçukluların en önemli lideri olacak çocuğun doğduğunu bildiriyordu. Bu çocuk, savaş meydanlarında büyüyecek, genç yaşta çok başarılı bir komutan olacaktı.

Bununla kalmayıp Anadolu'nun kaderini tamamen değiştirecek, dünya tarihinin yeniden yazılmasına sebep olacaktı.

Alp Arslan dünyaya geldiğinde Selçuklu Devleti'nin başında kimse yoktu. Arslan Yabgu esir olduğu için devleti yönetemiyordu. Büyük Selçuklu Devleti'nin başsız kalması, Gazneliler ve Karahanlılar tarafından kullanılabilirdi. Bu genç devleti ortadan kaldırabilirlerdi.

ÇAĞRI BEY

Büyük Selçuklu Devleti'nin kurucusu Selçuk Bey, oğlu Mikail bir savaşta şehit düşünce torunları Çağrı ve Tuğrul beyleri yanına almıştı. 990 yılında doğan Çağrı Bey, dedesinin yanında yetişerek devlet yönetimini ve askerliği öğrendi.

Selçuk Bey'in ölümünden sonra oğlu Arslan, devletin başına geçti. Çağrı Bey ve kardeşi Tuğrul, amcalarının liderliğini kabul ettiler ancak onlarla yakın ilişki kurmadılar. Uç bir bölgeye çekilen iki kardeş, Karahanlılarla yapılan iş birliği sonucu Buğra Han'ın hizmetine girdiler. Buğra Han, çekindiği Tuğrul Bey'i bir tuzak kurarak yakalatıp hapsedti. Bunun üzerine Çağrı Bey, çok sevdiği kardeşini kurtarmak için Karahanlıların üzerine yürüdü. Pek çok komutanı esir alan Çağrı Bey, bu komutanlara karşılık olarak Tuğrul Bey'i istedi. Buğra Han takası kabul edince Tuğrul Bey de kurtulmuş oldu. Çağrı Bey, bu olaydan bir süre sonra Anadolu'ya yürüyüp Van Gölü civarına kadar geldi. Burada fetihler yaptıktan sonra kardeşinin yanına gitti. Tuğrul Bey, Arslan'ın hapsedilmesinden sonra kurultay kararıyla yeni sultan olunca Çağrı Bey de Horasan bölgesinin hükümdarlığını üstlendi. Yaşça büyük olmasına rağmen kardeşini sultan seçerek tahtta gözünü olmadığını belirten Çağrı Bey, bir süre sonra Gaznelilerle mücadeleye girişti. Yaptığı savaşlarda oğlu Alp Arslan'ın da yardımını alan Çağrı Bey, bir süre sonra hastalanınca Alp Arslan yönetimi ele aldı. Çağrı Bey, kardeşi Sultan Tuğrul'un bir isyanı bastırmak için yardım istemesi üzerine hemen oğullarını gönderdi. Tuğrul Bey isyanı bastırdığında Çağrı Bey artık iyice hastalanmıştı. Çağrı Bey 1060'ta bu dünyadan ayrıldı.

2. BÖLÜM

Genç Komutan

Alp Arslan büyürken Selçuklular, lidersiz olarak devleti devam ettirmişlerdi. Arslan Yabgu'yu esir alan Gazneliler, aradan yıllar geçmesine rağmen onu serbest bırakmadılar. Arslan Yabgu yedi yıl sonra zindanda hayatını kaybetti.

Onun ölümünden sonra Selçukluların yeni bir lider belirlemesi gerekiyordu çünkü Gazneliler bu durumdan faydalanarak Selçukluları yıpratıyorlardı. Arslan'ın hapsedilmesinden sonra kardeşi Mikail'in çocukları Tuğrul ve Çağrı beyler devleti ayakta tutabilmek için çok uğraşmışlardı. Artık Arslan Bey hayatta olmadığı için yeni bir lider seçebilirlerdi. Gazneliler, Selçukluların toparlanmaması için saldırılara devam ettiler.

Tuğrul Bey ve Çağrı Bey bir süre daha Gaznelilerle mücadele ettiler ve nihayet 1040 yılında Dandakan Savaşı ile Gaznelileri kesin bir şekilde yenilgiye uğrattılar.

Bu savaştan sonra artık Selçuklular bir devlet olarak ortaya çıkabilir, dünyanın hâkimiyeti için çalışmaya başlayabilirlerdi. Bu iş için önce kurultayı topladılar. Kurultay, devletin liderinin seçilmesi için önemli kişilerin bir araya geldiği bir tür meclisti. Kurultayda devlet görevlileri, komutanlar, hocalar bulunuyordu ve devleti yönetecek kişiyi tartışarak belirliyorlardı. Devleti yöneten lider, bu kurultayın kararlarına uyardı.

Kurultayın en önemli üyeleri tabii ki Tuğrul Bey ve Çağrı Bey'di. Tuğrul Bey, birlik ve beraberlikten bahsettikten sonra eline bir ok alıp kardeşi Çağrı Bey'e uzattı. Çağrı Bey'den oku kırmasını istedi. Çağrı Bey bir çırpıda oku kırdı. Daha sonra iki oku birbirine tutturan Tuğrul Bey yine kardeşinden okları kırmasını isteyince Çağrı Bey bu kez biraz zorlansa da onları kırmayı başardı. Üç oku da zorlanarak kıran Çağrı Bey, ok sayısı dörde çıkınca kıramadı. Bunun üzerine Tuğrul Bey, "Biz böyleyiz. Eğer birbirimizden ayrılırsak herhangi biri gelip bizi yenebilir. Bir arada bulunursak bize karşı kimse zafer elde edemez. Cihanı fethetmek için aramızda anlaşmazlık olmaması gerekir," diye seslendi.

Tuğrul Bey'in bu konuşmasından sonra kurultay üyeleri, birlik yemini ederek yeni lideri seçtiler. Yeni lider, Tuğrul Bey olmuştu.

Artık devletin başında bir sultan vardı. Sultan Tuğrul, kurultaydan hemen sonra Türk devlet geleneğine uygun olarak ülkeleri, kardeşlerinin ve çocuklarının arasında paylaştırdı. Çağrı Bey Horasan'a; amcası Musa, Herat'a; Çağrı Bey'in büyük oğlu Kavurd, Kirman'a gönderildi. Bu yöneticiler, kendilerine verilen ülkelerde birer devlet gibi hareket edecekler ancak Sultan Tuğrul'un başta olduğu Büyük Selçuklu Devleti'ne bağlı kalacaklardı.

Çağrı Bey, oğlu Alp Arslan ile Horasan tarafına geçip kendisine verilen topraklarda hüküm sürmeye başladı. Oğlu Alp Arslan, küçük yaşta ordunun içinde epeyce vakit geçirerek askerlikte ustalaşmıştı.

Alp Arslan bir süre sonra kendi kararlarını verebilen bir komutan oldu. Genç yaşta pek çok savaşa katıldı.

Alp Arslan'ın bu azmini gören Çağrı Bey çok memnun oluyordu. Çok geçmeden oğlunun ne kadar başarılı bir asker olduğunu anladı.

Yapılan antlaşmalara rağmen Gazneliler kaybettikleri toprakları geri almak için fırsat kolluyorlardı. Çağrı Bey'in hastalanması üzerine Gazneli Sultan Mevdûd ordularını, Selçukluların üstüne gönderdi. Bunun üzerine Çağrı Bey, oğlunu veliaht tayin etti. Genç yaşta ordunun başına geçen Alp Arslan hızla

Gazne ordusunun önüne geldi. Bu kadar genç bir komutanı kolayca yeneceğini düşünen Gazneli komutan siper alarak Alp Arslan'ı beklemeye başladı. Alp Arslan aniden saldırıya geçerek Gazne ordusunu bozguna uğrattı. Gazneli komutanları esir alarak geri döndü. Çağrı Bey, Alp Arslan'ın bu zaferine o kadar sevindi ki hastalığını kolayca atlattı.

Alp Arslan bu zaferle Gaznelilere büyük bir darbe vurmuş oldu. Çağrı Bey, oğlunun kazandığı başarının etkisiyle Tirmiz şehrini kuşatmaya gitti. Alp Arslan'ın da katıldığı bu kuşatma, şehrin teslim olmasıyla sonuçlandı. Kale komutanı, Gaznelilerin kendilerini koruyamayacağını anladığı için kaleyi Çağrı Bey'e teslim etti.

Çağrı Bey bu olaydan sonra alınan yerleri oğluna verdi. Ona bir de vezir tayin etti. Böylece Alp Arslan genç yaşta kendi bölgesini idare etmeye başladı. Alp Arslan bölgelerinde oldukça adil bir yönetim sergileyinca halk ve askerler onu lider olarak kabul ettiler.

Alp Arslan'ın kazandığı zaferden sonra Gazneli Sultan Mevdûd, ittifak kurarak Selçukluların üstüne gitmeye karar verdi. Karahanlılar ve Büveyhoğulları ile ittifak kuran Mevdûd, yola çıktıktan sonra hayatını kaybetti. Büveyhoğulları ordusu da çölü geçmeye çalışırken

yok oldu. Karahanlılar ise Tirmiz'e kadar gelip şehre saldırdılar. Alp Arslan bu saldırıyı da başarılı bir şekilde püskürttü. Çağrı Bey, Karahanlılar ile barış yaparak bu sorunu çözdü.

Mevdûd'un yerine geçen Mesud, yeni bir ordu ile Horasan üzerine yürüdü. Savaşı kazanarak birçok Selçuklu devlet adamını ve komutanı esir aldı. Sonuç nedeniyle çok hiddetlenen Alp Arslan, babasının izniyle Gazne ordusunun üzerine yürüdü ve onları bozguna uğrattı. Alp Arslan'ın bu zaferiyle Gaznelilerin barış yapmaktan başka çareleri kalmamıştı. Mesud'un yerine geçen İbrahim, Çağrı Bey ile 1059 yılında barış antlaşması imzaladı. Bu antlaşmaya göre Hindukuş Dağları sınır olarak kabul edilecekti ve iki taraf birbirine saldırmayacaktı.

Tuğrul Bey, üvey kardeşi İbrahim isyan edince Çağrı Bey'den yardım istedi. Çağrı Bey, oğulları Alp Arslan ve Kavurd'u yardıma gönderdi. İki kardeş isyanı bastırıp geri döndüler.

Alp Arslan artık 30'lu yaşlarına gelmişti. Genç yaşından itibaren kazandığı zaferler ve adil yönetimi sayesinde yönettiği bölgede çok sevilen bir lider olmuştu. Babası Çağrı Bey ölünce Horasan bölgesinin yönetimi de ona kaldı. Genç komutan artık hükümdar olarak anılıyordu.

TUĞRUL BEY

Bir tuzak sonucu Gaznelilerin eline düşen Arslan, Selçuklu Devleti'nin sultanıydı. Hapsedildiği Hindistan'daki kalede yedi yıl kaldıktan sonra vefat etti. Bu haber üzerine Selçuklu Devleti'nin başında bir lider olmadığını düşünen Gazneliler hızla harekete geçerek Selçuklu topraklarına akınlar düzenlemeye başladılar. Arslan'ın kardeşi Mikail'in çocukları olan Tuğrul ve Çağrı beyler, Gaznelilerin üstüne giderek birkaç kez bozguna uğrattınca Gazneli Sultan Mesud, elli bin kişilik bir ordu kurdu. Sultan, dev gibi bir orduyla Dandakan'a geldi ancak Tuğrul ve Çağrı beyler tarafından bozguna uğratıldı.

Bu zaferden sonra yapılan kurultayda Tuğrul Bey, sultan seçildi. Sultan Tuğrul, kardeşine ve oğullarına bölgeler vererek devlete yeni topraklar katmalarını istedi. Kendisi de hızla fetihlere başladı. Kardeşi İbrahim'i Bizans ordusunun üzerine gönderdi ve Bizans, bozguna uğratıldı. Sultan Tuğrul, Bizans İmparatorluğu'ndan vergi vermesini ve İstanbul'daki caminin onarılmasını istemişti. Vergiyi kabul etmeyen Bizans, camiye onardı hatta mihrabına ok ve yay işaretini koydurdu. Böylece Sultan, Bizans'a istediğini yaptırır duruma gelmişti. Anadolu'daki ilk fetih hareketleri de böylece başlamış oldu.

Sultan Tuğrul, İsfahan'ı aldıktan sonra Bağdat'a geçti. Burada Halife tarafından karşılanıp kılıç kuşatılan Sultan Tuğrul'a yedi iklimin idarecisi olarak yedi siyah hilat (kaftan) giydirildi.

Sultan Tuğrul, kardeşi İbrahim Yinal ve Arslan'ın oğlu Kutalmış'ın isyanlarıyla da uğraştı. İki isyanı da bastıran Sultan Tuğrul yaşlandığında Çağrı Bey'in oğlu Süleyman'ı veliyaht ilan etti. 995 yılında doğan Sultan Tuğrul, 70 yaşlarındayken hayatını kaybetti.

